

LUMINA.

Foia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese de dóve ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiu de prenumeratiune:

pre anu intregu	6 fl. v. a.
" diumetate de anu	3 fl. v. a.
" patrariu de anu	1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu	9 fl. v. a.
" diumetate de anu	4 fl. 50 cr.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a c. 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiu publicatiuniloru se se anticipa.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Invitare de prenumeratiune
la

„LUMIN'A.“

Foia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Cu prim'a Ianuariu 1874 „Lumin'a“ intra in alu treile anu alu esistintiei sale.

Pretiu de prenumeratiune remane si mai departe:

Pentru Austro-Ungari'a 6 fl. v. a. pe anu, ér pe diumetate de anu 3 fl. v. a.

Pentru Romani'a 9 fl. v. a. pe anu, si 4 fl. 50 cr. v. a. pe diumetate de anu.

Rugamu pre d. d. prenumeranti a grabi cu renoirea abonamentului, ca se ne potemu orientá in privinti'a tiparirii esemplarielor; ér pre cei in restantia cu pretiu lu ii rugámu a-si depurá detori'a.

Speramu cá d.d. protopopi, d.d. inspectori si alti barbati inteliginti nu vor fi mai pucinu interesáti de „Lumina“, ci vor binevoi a luá asupra si asta data sarcin'a de colectanti ai prenumeratiuniloru.

„Lumin'a“ va aparé ca pana ací cu punctualitatea cea mai mare; ér in privinti'a cuprinsului, *partea instructiva va dá publicului unu materialu mai estinsu.*

Cu esemplare complete dispunemu dela primulu numeru din anulu acest'a.

Aradu, 18. Decembre 1873.

Redactiunea „Luminei“.

PREDICA

la
anulu nou
de

Mihailu Sturza,
preotu in Siepreusiu.

„Éta stau la usia si batu, de va audi cineva glasulu meu, si va deschide us'a, voiu intrá la elu“ (apoc. c. 3. V. 20.) „Eu ori pre cáti iubescu, i mustru si-ii certu, rivniti dara si ve po-caiti“. (idem).

Omulu Iubitiloru Crestini! e in lumea acést'a numai unu calatoriu, care e provediutu dela creatoriulu seu cu tóte cele de lipsa pentru a se poté pregati la fericirea vecinica, pentru care este creatu dela inceputulu lumii; adeca nu are statornicie in lumea acést'a, precum nici nu este nimica statornicu in trens'a. Vedemu din lucrurile de tóte dilele, cá tóte sunt schimbátore, tóte sunt peritóre.

Cunóscemu in o padure unu arbore grozavu de mare, inca din prunci'a nóstra, — si candu din intemplantare mergemu pe acolo; lu-gasimu smultu de prin redacini, de unu viforu, decâtu care noi de multe ori amu vediutu mai mare si mai inspaimantatoriu; mergemu mai de parte, vedemu altulu uscatu dela redacina pana in verfu, pentrucá au intratu vermii (carii) la inim'a lui si l'a secatu; mergemu mai de parte, vedemu altulu spintecatu de fulgeru, s. a. t. si se mergemu mai de parte pana la marginea pamentului si se cautamu tóte ce sunt pe supra-faci'a lui, si nu aflamu in nimica vecinicie, ci tóte sunt peritóre, tóte sunt nimic'a. Si numai omulu singuru e alesu din tóte creaturile pamentului, ca se fia cu viétia vecinica. Dara viéti'a cea vecinica póte se fia fericita si póte se fia ne fericita, : „Éta am datu inaintea ta us'a deschisa“ dice Dnedieu; adeca ti-am datu voia se mergi unde voesci. Si care din voi I. C. nu ar voi se dobandésca fericirea mai bucurosu decâtu osind'a cea vecinica? CREDU CÁ FIESE CARE!

De aceea dara e detorinti'a fiescecarui'a, ca se-si arunce privirea indareptu peste trecutul seu, se véda ce a facutu bine si ce a facutu reu, si asia se se abata dela cele rele si se-si incépa o viétia nóua, o viéti'a curata; cáci Ddieu e prea bunu si lesne iertatoriu si pentru o fapta buna in pocaintia iérta si 10 rele; de aceea pocainti'a e unu favoru si o bunatate mare pentru omeni, despre ce ca se pricepeti mai bine voiu vorbi mai pe largu ve rogu se fiti cu ascultare!

De si Ddieu a intocmitu lumea sa asia, ca tóte vietatile, ba chiar si plantele se-si urmeze cursulu loru naturalu; totusi facia de omu si ací si-a aretatu o deschilinita iubire; pentrucá cátra elu a disu: desi-ti va merge reu, prin ratacire-ti proprie — prin pecatu — de te vei abate la calea cea buna, la credintia, la fapte bune; adeca de vei pazi poruncile mele, reulu ce-ti érá croitu, ti-se va intórce spre bine; adeca bratiulu lui Ddieu e deschisu, pentru de a primi totu deun'a pre celu ce se pocaesce. Ba inca Ddieu a fagaduitu omului si mai multu, promitiendui cá si natur'a inca o va stramutá dupa placulu lui, numai se-lu asculte si se fia omulu aceea fiantia placuta inaintea lui, dupa cum e voi'a lui; cáci dice cátra fetiorii lui Israilu: „De ve-ti umblá intru poruncile mele si de ve-ti pazi invetiaturile mele si de le ve-ti face pre densele; voiu dá vóue ploia la tempulu ei, si pamentulu va dá rodurile sale, si pomii, tiarinele vor dá rodulu loru, si va ajunge secerisulu vostru culesulu vieloru, si culesulu vieloru va ajunge la semenatura. Si ve-ti mancá pana vóstra intru satiu, si veti locui fora de frica in pamentulu vostru“. s. c. I. (Lev. c. 26.)

Si pentru ce I. C. atáte fagaduintie pentru omu? óre merita elu tóte aceste? Fagaduesce omulu avutu lui Ddieu, — candu se afla in bine, — nu auru séu argintu, nu avutii lumesi, — de care omulu are lipsa in acést'a viétia, — ci baremu o onóre simpla din inima,

pe care elu o dă pe din afara unui Domnu de pre pamentu? Ba nu I. C.! omulu avutu nu onorédia pre Ddieu, căci dice intru indestulirea sa: am de tóte cătemi poftesce inim'a mea, si numai am lipsa de ajutoriulu altui'a, nu me inchinu nimerui'a; căci tóte căte am sunt fruptulu osteneleloru mele séu a parintiloru mei. Éta I. C. cum se lauda omulu avutu, care cu tóta averea sa — facia de averea lui Ddieu — este numai unu vermulétiu de o mia da ori mai micu de câtu unu firu de macu; si Ddieu care are tóta lumea si chiar si pe acestu vermulétiu, 'lu roga ca se faca voi'a lui de si ar poté se dica: tu misielule, nu me asculti? peri! stangete de pe faci'a pamentului!

Seraculu I. C. e inpetritu in inim'a lui, elu numai crede, că Ddieu i poté dá si lui intr'o minuta, ce poté luá dela celu bogatu intr'o clipéla; elu a desperatu de bunatatea lui Ddieu si pentru aceea si elu calca poruncile lui Ddieu si nu onoréza dupa cuviintia pre celu ce i-a datu si ce are.

Dara aceste I. C. se intempla numai pentru aceea, că acei'a nu cunosc pe deplinu voi'a si bunatatea lui Ddieu, care dice: *că de 70 de ori, căte de 70 vi se iérta peccatele si éra dice: pocaesce-te! crede! si te vei. mantú. „Si de vor fi peccatele vóstre ca mohoratiunea, ca néu'a le voiú albí; éra de voru fi ca rosiél'a, ca lân'a le voiú albí. Si de ve-ti vrea si de me ve-ti ascultá pre mine, bunatatile pamentului ve-ti mancá. Éra de nu ve-ti vrea si de nu me ve-ti ascultá pre mine, sabi'a pre voi ve va mancá; — că gur'a Dnului a graitu aceste“.* — (Isai'a cap. 1. V. 16.)

Ba chiar lumea a intocmit'o Ddieu asia, ca omulu se aiba midilocu de indreptare si de pocaintia; elu a facutu anutempurile; impartindu tempulu in dile, dilele in septemani, septemanile in luni, éra din luni a facutu anu; si aceste tóte se vedu ca si candu ar fi facute pentru indreptarea si pocainti'a omului; pentrucă de vomu aruncá o privire scurta in tóta sér'a peste faptele nóstre de peste diua, si vomu cautá, ce am facutu bine si ce am facutu reu; atunci in urmarea acestei socoti, se nasce in noi dóue impresiuni contrarie un'a cu alt'a, intocmai cum a fostu si faptele contrarii; adeca pentru faptele cele bune se nasce in sufletulu nostru impresiuni de bucurie — căci sufletulu încátu e sufletu si nu e condusu de vr'o patima din afara — trupésca: e dreptu, — éra pentru faptele cele rele se nascu impresiuni rele in noi si ne infioramu. Acuma vediendu omulu aceste impresiuni diferite un'a de alt'a si-póte propune in tóta sér'a cu tarie: că mane se va retiené dela faptele cele rele, si va face numai fapte bune, cari se-i causeze bucuria. Si acésta socóta o poté face omulu in tóta sér'a, o poté face la capetulu fiesce carei'a septemani, o poté face la capetulu fiesce carei'a luni, asemené si la capetulu fiesce carui'a anu. Si facendu toti omenii asemené: éta! că lumea s'a indreptatu! Fagaduintiele Ddieesci s'a implinitu! Si intrég'a omenime e fericita! Dara inca ce e mai multu, că prin acést'a se facu demni si de fericirea cea vecinica, care o va mosteni dupa departare din acésta lume in viéti'a de veci.

Nu cugetati I. C. că fericirea din lumea acést'a se contrariéza cu fericirea cea vecinica; căci fericirea din acésta lume, care e cascigata pe cai morale, dupa legile Ddieesci, nu este alta decâtu darulu lui Ddieu; si Ddieu ar voi ca toti omenii se fia fericiti si in lumea acést'a si in cea ce va se fia, pentru că elu este Tatalu nostru, a tuturor'a; si pre cumu unu parinte dreptu nu voesce reutate la prunciú sei, ci pre toti ii-ar indemná cum sè le fia bine. Éra pre celu ce nu asculta de elu, de multe ori lu-pedpessesce si une ori ilu si eschide afara din averea si din cas'a sa; asia si Tatalu nostru celu cerescu, ne invétia, ne spuné tóte căte ne sunt de lipsa, pentru ca se potemu

fi fericiti, cine-lu asculta si face poruncile lui, se va bucurá de fericirea lui si in acésta viéti'a si in cea ce va se fia.

Astadi I. C. suntemu trecuti cu viéti'a nóstra in unu periodu nou. Astadi ne vedemu scapati de necasurile unui anu plinu de ne ajunsuri si de lipse. Astadi tóte se schimba! Pamentulu si-intocmesce cursulu séu inprejurulu sórelui. Astadi tóte planetele ceriului se stramuta in locuri nóue, tocmai asia, ca si candu astadi sa'r face lumea de nou.

Astadi sórele, acelu planetu binefacatoriu, care ne resfira lumin'a dilei, fora de care ni amu mistui cu totii intr'o intunecime vecinica, la porunc'a lui Ddieu, incepe a ne trage incetisioru, incetisioru la bratiéle sale calduróse si binecuventatóre.

Astadi bland'a luna — Ianuariu — ca unu servitoriu betranu si credintiosu, tracsare la vócea Dnului séu si cu sprinteniá si agerime tinerésca si-incepe cursulu seu anualu.

Si cine e omulu facia cu tóte aceste? Cine omulu facia cu sórele si lun'a? Cine e omulu facia cu luceferii si stelele ceriului? — intre care dupa cei vechi — este asia mare deschilinire, mai casi intre Ddieu si omu — căci si in trensele adorau pre Ddieu. — Si tóte aceste astadi la porunc'a lui Ddieu, se stramuta si se misica in direptiuni nóue.

Si numai omulu, nefericitulu de omu si astadi a ramasu in cugetulu de eri!

Se ne intórcemu dara I. C. si noi cugetele nóstre la poruncile lui Ddieu si se facemu si noi voi'a lui, căci dupa cum spuseiu la inceputu, aicea suntemu numai nesce caletori, unde ne pregatimu la o viéti'a vecinica; si vai! acelui'a care va schimbá séu va dá o fericire vecinica, pentru o nefericire séu fericire numai paruta si si acést'a ne statornica.

Sè ne uitamu dara in dareptu si se vedemu ce amu facutu in anulu trecutulu si vediendu se ne căinu de faptele cele rele, si astadi se luamu si noi o viéti'a nóua, rugandune lui Ddieu cu psalmistulu dicédu: *„Multe sunt peccatele nóstre, încátu nu le potemu cuprinde cu vederea, ele sunt mai numeróse decâtu perii capului nostru si inim'a nóstra ne parascesce. Bine voesce Ddiele! si ne scapa; grabesce spre ajutoriulu nostru“.* Intocmesce in noi simtiri noue si tari, ca se potemu face voi'a Ta si se fimu placuti inaintea Ta, acum si pururea si in vecii veciloru. Aminu!

Statutul Organicu.

(Fine)

Ne cunoscendu starea financiaria a diecesei, dara convinsu, că dela poporulu desecatu acama nu potemu asceptá; déca privoscu la salariéle, diurnele si alte spese preliminate si mai vertosu că senatulu, mi-se pare scolasticu, a resolvatu 1500 fl. in interesulu institutului pedagogicu atunci, candu cas'a nu éra in stare de a acoperi acea suma; dóra nu voiú gresi credédu, că socotél'a fora cumpetu, fora privintia la poterea actuala, va musicá din capitalu, va duce fondulu diecesanu la dóg'a asociatiunei L. R. A. séu va trebuí, pana este timpu, sè se reduca erogatiunile.

In principiu sum de acordu cu d. Bontil'a, dar nu si in modalitatea reducerei, căci mai multe afaceri si spese pretindu mai multe.

Consistoriulu e unulu, — déca si impartitu in senate, — sub numele séu titlulu comunu „Consistoriulu diecesanu“ are afaceri comune, are unu presiedinte, din asta privintia dara pana la timpuri mai favoritórie, dupa parerea mea s'ar potea reduce astfelu:

Unu perceptoru comunu, care are se dee cautiune cu unu salariu anualu de 1000 fl.

Unu secretariu cu 800 fl.

Subventiune moderata redactiunei „Lumina“, — remanendu celalaltu personalu alu cancelariei ne stramutatu.

Protocolulu esibiteloru s'ar poté dá secretarului, si a espediteloru unui cancelistu. Cu referad'a s'ar poté onerá pe rondu

asesorii; presedintele actele tîenutórie de un'a sectiune, cu semnatura scurta concedîndu la asesorii acelui senatu, si pentru ast'a sarcina noua au diurnulu pe diua, candu va referá i s'ar poté radicá cu 1—2 fl. séu pentru unu obiectu referatu, care ar trece peste 2 cóle, li-s'ar poté staveri un'a tassa moderata.

Póte observá cineva, cà nu toti asesorii ar fi apti de a referá. CREDU, cà la inceputu vor fi dóra dificultati dara acele cu atáta mai siguru vor încetá, càci atunci nu favorulu ci meritulu va fi bas'a alegerii; se vor alege apti, carii ar meritá diurnele, si fimducá manipalatiunea nu-i noua, e la tribunalulu comitatului, la autoritatea financiaria, totu insulu, care aspira la demnitatea asesoralá, are modru de a invetiá.

Imbunatatirea sortii preotiloru e necesitate de toti recunoscuta, numai timpulu acuma nu admite efeptuirea, càci puterea poporului e desecata, si incredere in inteligentiá nu mai are.

Despre dificultatile subversante s'a convinsu comisiunea ambulanta. Intre alte dispusetiuni salutarie §. 18 si 122 din punctu de vedere moralu merita osebita atentiune, si ar fi bine sè se statoréscá, ca clericulu absolutu nainte de santire, ca profesor, invetiatoriu, sè dea proba despre portarea morala „modulu tractarii“ s. a. pentrucá:

Multi clerici dóra pentru rigurositatea profesoriloru, si strins'a disciplina sub totu cursulu au aretatu purtare cuviintiósá, morala; apoi dupa ce esu la parochie, — vediendu-se scapati de disciplin'a scolara, liberi, se dau beuturii, vietii imorale, cu esemplulu seu strica si poporulu, strica biserici'a; éra déca ca profesori, invetiatori, in stare libera au retienutu purtarea morala, atunci e probaveritate, cà si ca preoti vor remanê nepetati.

D. Bontil'a in calcululu seu atinge dóu. cordi fórté delicate, care acuma remanêu mai bine cu totulu ne atinse, nu cumva se pierdemu mai multu, dacátu speramu se castigamu, dara déca le a atinsu, credu de consultu a le luminá. Ácele sunt pamenturile preotiesci, si subventiunea episcopéscá.

Pamenturile preotiesci in Ungari'a, adeca si in Banatu unde urbariulu s'a introdusu, sunt date din pamentulu urbarialu, acest'a cu ocaziunea regulatiunii, déca si încátu a trecutu preste numerulu sesiuniloru colonicale, peste sesiunea preotului, si peste cantitatea pasciuniiu competinte, dupa acele-si sesiuni, in intielesulu urbariului, a legiloru urbariale mai tardie si a usului observatu la regulatiune, e proprietatea domnului pamentescu. Preotulu dara folosesece pamentulu urbarialu dara fora decima si urbariu.

Statulu a rescumperatu pamentulu urbarialu, colonicatur'a rebonificandu d. pamentescu folosulu acel'a, care l'a avutu dela coloni, dara dela preotu nu a avutu folosu, acél'a deci nici nu s'a rescumperatu. — Acuma déca pamenturile s'ar luá dela preoti macar si numai pre unu timpu determinatu — aitecumu comasarea nu are intielesu — care dispusetiune legala póte chizeasiu cà nu se va argumentá asia:

Pamenturile sunt date intru ajutoriulu preotiloru ortodosi si acelea cu ocaziunea rescumperarii urbarialitati in socotéla nu s'au luatu; apoi prin comasare s'a demustratu, cà preotii nu au lipsa de ajutoriulu acel'a a subsistintiei, colonicatur'a e estradata fora imputarea sesiuniloru preotiesci, deci aceste ca proprietate a d. pamentescu trebuescu restituite.

Asemenea s'ar poté argumentá in privinti'a subventiunei archidiececane, cà déca o póte impartí cu alte diecese, e semnu cà póte fi fora de acea subventiune. In asemenea casuri si in giurstarile timpuluiu presintu de unde am poté acceptá spriginu? si asia in locu sè cascigamu, potemu numai pierde.

I. Arcosi.

Importantí'a si ordinea lucrului (muncei.)

Labor omnia vincit.

Progresele vécului nostru mai alesu se insusiescu válórei si dignitatii lucrului.

Importantí'a lucrului stá de asupr'a tuturoru cestiuniloru, proporti'a ei amesuratu capitalului si puteriloru intelectuale nu e inca indestulu desfasiurata — dóra neci la popórele cele mai culte!

In timpurile cele mai vechi talentulu si sciinti'a erau unu scopu isolatu de tóte cele lalte activitati, erau preferite numai inaintea aceloru, carii le posideau; — ele erau despartite de viéti'a sociala si stateau asupr'a tuturoru miscariloru din viéti'a comuna. Se credea cà sciinti'a e o categoria propria si cà are interesele sale chiaru contrarie vietiei comune.

Desteptandu-se in sa omenimea din visurile aceste incepú totu mai multu a pretiiu lucrulu, devenindu la convingerea aceea cà si sciinti'a staruesce numai la consolidarea vietiei sociale, si cà cu tóte puterile strebate la unirea scopuriloru comune a popóreloru si natiunelor.

Privimu numai pe unu momentu la istori'a desvoltarii omeniloru, si ne vomu convinge mai lamuritu, vomu constatá mai deslucitu importantí'a lucrului si prin urmare desteptarea omenimei in genere, eftandu si desteptarea speciala a unei nátiuni!!

Abia a scapatu omenimea din viéti'a primitiva, candu tóta ocupatiunea i érá venatulu si pescuitulu cu ce sustienca capulu familiei membri sei. Abia cunoscu agricultur'a, institutiunile evelulu vechiu a caroru basa érá ide'a neumana (a sclavagiului) a escitatu in multi convingerea, cà nu toti ómenii sunt chiamati spre lucru (munca) ci numai sclavii (robii) cari erau fintie fora drepturi, nascute numai pentru aceea in statu ca se muncéscá — fora de a se bucurá de drepturile séu favorurile constitutiuniloru ca concetatienu si comembri ai statului; munciau din diori de diua pana in scapatatu de sóre, si ce le erau resplat'a? nemicu altu ceva decátu persecutiunea si tractarea ne umana din partea stapaniloru sei. Intemeierea crestinatati, desvoltarea iubirii de aprópelui a constrinsu totu mai tare omenimea la unire, o-a desteptatu totu mai multu spre a-si cunósce chiamarea si drepturile sale egale.

Unirea si consolidarea staruintiei omenesci, au produsu si producu cele mai frumóse si mai folosítóre rezultate. Precumu industriasiulu, carele concentrandu-si puterile sale intelectuale si fisece spre a transformá unu materialu crudu in unu obiectu folositoriu; totu asia si intrég'a omenime numai prin consolidare si numai prin unire in lucruri póte invinge greotatile ce nu arare ori disgasta, descuragéza pe unulu séu altulu in progresu, séu in producerea fructelor necesarie, umanitarie. Scapandu dar omenimea din servitute incepú totu mai multu a pretiiu importantí'a lucrului.

Lucrulu in sa trebe se aiba libertatea si ordinea sa, càci munc'a fora ordine conglomerédiá numai mas'a, deunde nu resulta altu ceva decátu coadunarea capitalulu in o] mana! — Prin disordinea lucrului mas'a lucrativa a ómeniloru deviné seraca, suportandu trebuintiele cele mai de frunte a sustienerei vietii.

Noi in sa adi ne bucuramu de unu progresu! de o sistema mai libera a lucrului; trebe se staruimu dar acolo, ca generatiunea noua, se fia educata in spiritulu lucrativu industrialu si comercialu, ca asia pe langa drepturile cele formale a loru, se fie recompensati conformu talentelor si staruintelor cu o garantia mai buna a esistintei.

In fine credemu si nu fora cauza, cà la acésta inducere nimenea, nu ar fi mai chiamatu, decátu numai preotii si invetiatorii nostri, cari desí-si implinescu misiunea loru càtu se póte de bine totusi mai multu ar face natiunii atunci, candu ar instruí parinti la acea, ca sè creedie si industriasi din pruncii loru, si asia cu timpu avendu o generatiune noua; instruati si in acésta directia; lucrativi si luminati ca industriasi; carii apoi progresandu cu celelalte nátiuni, desvoltanduse si luminanduse, la ori ce ocaziune si concurentia se-si aduca aminté cu placere de strabunii loru — si asia progresandu si luminandu se prémáresca pre *Tatalu celu din ceriuri.*

Urosiu Ioanovicu,
clericu de an. II.

Micalac'a 6. Ianuarie 1874 st. n.

„Formarea clerului teneru“.

Cestiunaa este de interesu publicu, si dorinti'a este generala, a avea unu cleru càtu de bine creatu, — si tocmai din acestu incidentu cugetu cà nu va fi de prisosu a desbate lucrulu càtu de lamuritu. —

Preotulu romanu, ca unulu carele este priveghiatoriulu poporului, astadi candu poporulu nostru in nai'a esistintiei sale nationale numai in sperantia si in indoiala navigédia spre viitoriu totu acusi acusi clatinanduse de loviturile, cari de unu timpu in cóci s'au ivitu cam adese ori, ar trebui, ma este absolutu necesariu ca sè fia acela, ce i impune biserici'a, adeca pastorulu adevveratu alu turmei ce i s'a datu in grige, cu altu cuventu alu poporului celu conduce, respective este chiamatu se-lu conduca, ca se nu devina victim'a lupiloru ce stau in préjm'a bisericeii, si totu odata a natiunei. —

Constitutiunea bisericeii nóstre gr. or. romane redicandu velulu intunecosu alu absolutismulu a recunoscutu puterea preotului si tocmai pentru acea a aflatu de lipsa alu pune in primul locu la adunarile nóstre bisericesci, acésta demnitate o au consideratu si sínódele nóstre eparchiale, din care eflusu prim'a data sinodulu eparchialu din Aradu tîenutu la anulu 1870 a dis-

pusu că pentru dieces'a Aradului în viitoriu în clerica să nu fie primiti numai teneri absoluti se întielege, că cu scopu de a crea unu cleru teneru precumu pretindu împregiurarile noastre de astadi cea ce la anul 1872. s'a si desconsideratu, cumca bine a fostu său reu a documentatu sinodulu eparchialu din anul 1873.

Petrusu de ide'a formarii unui cleru teneru acomodat în timpurile viforose de astadi Dlu V. Mangra de nou a pusu cestiunea la desbateri în Nr. 76. a „Luminei“, cu principiulu de a se forma clerulu într'unu „seminariu“ alcătuitu după lipsele noastre, cari lipse a le decide, le concrede „sinodulu eparchialu“ — la ce mai adaugă Dlu I. Morariu în Nr. 80. a acestei foi că în cleric'a noastră asia precumu se afla astadi, tenerii nu se potu pregati mai alesu în cele ce se atinge de sciintia santei scripturi; concedu Dlu I. Morariu, că nu se potu pregati mai alesu atunci candu pôte că si voi'a lipsesce, mie inca mi sunt cunoscute împregiurarile teologilor, sci cu ce se ocupa si câtu timpu au liberu dar totusi nu sum de acordu, că unu clericu, carele intru adeveru se pregatesce pentru preotie nu ar poté să se perfectionească si în cele sante. —

Formarea unui „seminariu“ pre cumu întielege Dlu Mangra încâtuva ar fi corespunditoriu, dar considerandu, că „seminariulu“ totu seminiariu remane ori cumu 'lu vomu întocmi, cu elu forte usioru amu deveni acolo încatu ne amu tredi cu unu cleru teneru „aristocratu“ întielegu în cele teologice, — pana candu tôte institutiunile noastre bisericesci sunt cele mai democratice. —

Eu înca afflu de condamnatu că clericii, cari se pregatescu a fi povatuitorii poporului nu se impartasescu de unele beneficii „stipendiale“ de cari unii studinti astadi se bucura în abundantia, dintre cari si pana acuma ne au insielatu destui; dar totusi nu asiu dori a vede ajutorati clericii de beneficiile unui „seminariu“ eschisandui prin acést'a din lumea civilizata, ca sei pregatimu de „egoisti“. —

Deci eu din parte-mi formarea „clerului teneru“ o asiu afflu realizata mai cu scopu deca:

1., s'ar organiza institutul teologicu definitiv, asia precumu se recere astadi, cu privire la obiectele de invetiamentu, fora seminiariu;

2., sustinere decisului sinodului eparchialu cu privire la calificatiune elevilor;

3., imbunatatirea sortii preotiloru; si

4., stramutarea forme de alegere a preotiloru; caci organizanduse institutul teologicu în întielesulu constitutiunei noastre bisericesci, s'ar deschide terenu destulu de largu pentru perfectionarea teologilor; si sustinenduse decisulu sinodului eparchialu cu privire la calificatiunea elevilor, ar fi cu putintia a se face unu cleru bine calificatu si meritatu pentru dispusetiunile facande în privintia imbunatatirii sortii preotiloru. —

În fine considerandu că sistem'a de a se alege preotulu prin poporulu din cutare comuna, ca unu ce pré primitivu pentru elu, servece si asia dicendu decandu suntemu în biserica autonoma — au servitu de abusu, de ôrece poporulu este sedusu, că si alegerile aceste sunt buna ôra ca cele constitutionale politice din timpul de astadi; pana candu deca alegerile aceste le amu concrede sinodelor eparchiale „său aceste ar imputernici consistóriile plenarie“, amu veni la acelu resultat, că preotii se voru alege de reprezentantii alesi de poporu cari totu deun'a sunt mai capaci pentru astu felu de trebi, decâtu poporulu celu numerosu, carele asia dicendu pôte că nici nu scie ce însamna a fi „preotu“ în care casu la clericu amu avé teneri în numeru indestulitoriu, de ôrece voru fi sciindu, că voru fi preoti în parochii corespunditoare calificatiunei loru. — Acést'a este parerea mea, cu carea nu voescu de felu a condamnă, cea ce pôte în tregulu publicu cetitoriu au afflatu deja salutariu, ci numai dorescu a se desbata cestiunea câtu de largu, căci este timpul a ne deschide ochii, si a privi câtu de bine în giurulu lipselor noastre.

Ioanu Cior'a.
teologu absolutu.

Et altera pars! Deca formarea clerului intru adeveru este o dorintia generala, nu trebuie se ne acatiamu în formalitati, si se ni facemu scrupuli prea mari. Am disu si repetiescu: „unu institutu teologicu bineorganizatu si provediutu cu unu seminiariu este de cea mai mare trebuintia la noi.“ Insa precumu observu cuventulu „seminariu“ însuffla ôresicare banuieľa si temere în confratele I. Cior'a; de aceea elu nu doresce seminiariulu; deci nu doresce se avemu institutu pentru adapostirea tineriloru resolviti pe carier'a sciintielor teologice!

Ori câtu de bineorganizatu se fia institutul nostru teologicu, clericii bineformati nu vom potea avé câtu timpu vor fi ei siliti a-si cercă subsistintia scriindu pre la tribunalu ori la advo-

cati în totu cursulu studiarei loru. Altcum stă treb'a cu juristulu! acést'a lucrandu în cancelarii advocatiale ori pre la tribunale, pe langa castigulu materialu si-castiga praes'a necesaria la carier'a pentru care se pregatesce, pana candu teologulu ca atare nu castiga nimicu, precum despre acést'a potemu servi cu exemple din locu.

Nemoritoriulu metropolitu Andreiu Siagun'a, prevedietorin totdeun'a, de buna sēma n'ar fi infintiatu seminiariulu archidiececanu, deca seminiariulu ar cresce numai unu cleru „aristocraticu“ si „egoistu“ precum crede confratele I. Cior'a. Bucovinenii asiderea au seminiariu pentru teologi, si precum se vede ei si ardelenii nu se temu de seminarie; ér noi ne tememu, bagsēma pentru că nu le avemu. Atât'a pentru seminiariu!

V. Mangra.

Intre calendariile aparute pentru anul 1874: „Calindariulu edatu de societatea pentru cultur'a si literatur'a rom. în Bucovina, în Cernauti, cu tipariulu lui R. Eckhardt merita a fi recomandat pentru cuprinsulu variatu si instructivulu, asiá d. e tractatele „despre mesurile si ponderile cele noue.“ — „Afacerile postale.“ — „Despre Calendariu.“ — „Despre istoria fondului relig. gr. or. în Bucovina“ — facu partea instructiva, — éra „Giorgiu Fulgerulu“ (novela orig.) — „S'a superatu nevestic'a.“ — „Dascalulu Tintila.“ — Anecdotele si pacaliturele“ facu partea delectatoria a calindariulu.“

Post'a Redactiunei.

Dlu I. P. Radovanu în Valea-mare: De si de aicia spedirea e forte regulata, ce se vede si de acolo, că abia primimu din tempu în tempu câte unu reclamu: totusi am dispusu să Ti se implinesca cererea.

Ce voiesce cineva se faca cu nrii cotiti? pre noi nu ne privesce; decâtu observam că în lips'a unei lumini mai bune e bunu si stertiulu. Altcum pentru ochii ômeniloru orbiti de patima nu Lumin'a noastră, dar chiaru nici foculu bengalicu său insasi lumin'a sôrelni nu e de ajunsu.

Concursu

1
pentru parochia din Chislac'a protopresbiteratulu Bee-liului, devenita vacanta prin translocarea fostulu preotu la alta parochia.

Emolumintele sunt: pamentu aratoriu 19. holde, biru dela 132. case câte 1/2. mesura de cucurudiu sfarmatu dela fiescerea casa. totu atâtea dile de lucru, stólele indatinate, si quartiru esarendatu pe spelele comunci, precum si solvirea pamentulu parochialu de contributiune.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia au a si tramite recursurile sale instruite după prescrisele statutulu organicu pana la 14. Ianuariu st. v. anul 1874. candu de odata va fi si diu'a alegierii—la subscrisulu.

Beeliu 21/12 v. 1873.

Din incredintiarea comitetulu parochialu,

Ioanu Capitanu,
admenist. — prototeralu.

Concursu

1
pentru parochia vacanta din Morod'a tractulu protopresviteralu alu Vilagosiulu pana în 13. Ianuariu 1874. candu va fi si alegerea; emolumintele sunt urmatórele împreunate cu acestu oficiu: Un'a sesia de pamentu; 148. mesuri bucate — parte grau parte cucurudiu; apoi dela 35. casi fora pamentu a 33. cr. birulu preotiescu si stólele indatinate.

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si adresá recursurile sale comitetulu parochialu si substernute D. protopopu Gorgiu Vasileviciu în Vilagosiu. Preferintia de a veni în candidare vor avea aceia: cari a absolvatu celu pucinu 4. clase gimnasiali, si numai la acelu casu potu veni si alti individi în combinare cari n'au clasele recerute, deca nu se voru affla de cei cu clase. Aspirantii au în un'a de Dumineci său serbatori a se infatiesă în biserica pentru de a-si dovedi desteritatea în tipicu cantu său fiindu preotu în servitiulu Ddieescu si predica — cuventare. —

Datu în Morod'a la 20. Decembre 1873. v.

Comitetulu parochialu,
Cu scirea si invoirea mea Georgiu Vasileviciu protopresvit. Vilagosiulu.